

VILNIAUS MIESTO APYLINKĖS TEISMAS
N U T A R T I S

2015 m. liepos 30 d.
Vilnius

Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėjas Gintaras Seikalis, sekretoriaujant Ernestai Perednienei

dalyvaujant pareiškėjui B P , pareiškėjų atstovui adv. Modestui Sriubui, suinteresuoto asmens atstovui R V , išvadą duodančios institucijos atstovams J P , S Č ,

viešame teismo posėdyje išnagrinėjęs civilinę bylą pagal pareiškėjų B P ir E P pareiškimą suinteresuotiems asmenims LR Teisingumo ministerijai, Vilniaus miesto savivaldybės administracijai, išvadą duodančios institucijai Valstybinei lietuvių kalbos komisijai dėl įpareigojimo pakeisti pavardę santuokos liudijime

nustatė:

Pareiškėjai pareiškime prašo pripažinti negaliojančiu ir panaikinti Vilniaus miesto CMS 2014-12-03 sprendimą dėl pavardės rašymo Nr. A133-9361/14(3.3.2.11-TD1) ir įpareigoti pakeisti pareiškėjos pavardę į P bei išduoti naują santuokos liudijimą. Nurodo, kad Vilniaus miesto CMS 2014-03-15 išdavė santuokos liudijimą pareiškėjai E , kuriame nurodė jos pavardę P , o vyrui palikta pavardė originalo forma, t.y. P . Vilniaus miesto CMS 2014-12-03 priėmė sprendimą dėl pavardės rašymo Nr. A133-9361/14(3.3.2.11-TD1), kuriame atsisakė pakeisti pareiškėjos pavardę į P . Pažymi, kad Lietuvos Konstitucinis Teismas yra nurodęs, kad nelietuviškus vardus ir pavardes kai kuriais atvejais galima rašyti naudojant ne tik lietuvių kalbos abėcėlės raides, bet ir kitus lotyniškus rašmenis. Mano, kad piliečio teisė į privatų gyvenimą tai ne tik teisė į vardą ir pavardę, bei ir galimybė juos pakeisti. Pareiškėja, negalėdama naudotis originalia pavarde patiria nepatogumų, užkerta kelią pareiškėjai puoselėti savo kultūrą, religiją, diskriminuoja pareiškėją bei sukeliama administracinių, profesinių ir asmeninių nepatogumų. Kelionių metu pasieniečiams ne kartą teko aiškinti, kodėl santuokos liudijime nurodytos skirtingos pareiškėjų pavardės, notarų biure taip pat teko dokumentuose taisyti klaidingai nurodytą pareiškėjos pavardę, pareiškėjai sudėtinga paaiškinti sutuoktinio giminaičiams, kodėl po santuokos sudarymo sutuoktinių pavardės nurodytos skirtingai.

Suinteresuotas asmuo Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija teismui pateiktu atsiliepimu prieštaravo pareiškėjų pareiškimo tenkinimui. Nurodė, kad pagal LR teisės aktus numatyta vardų ir pavardžių rašymo asmens dokumentuose tvarka. Mano, kad tiek sutuoktinių, tiek kitų šeimos narių pavardės gali skirtis dėl daugelio aplinkybių, tiek po santuokos sudarymo nepasirinkus sutuoktinio pavardės, tiek esant skirtingoms priesagoms. Mano, kad prašymas pakeisti pareiškėjos santuokos liudijimą susijęs su vidaus teisine situacija ir jai neturi būti taikomos ES teisės normos. Be to, ir pagal ES teisės aktus bei teismų praktiką pavardės rašymas kitais rašmenimis gali būti pateisinamas, jeigu tai judėjimo laisvės apribojimas pagrįstas objektyviomis priežastimis ir yra proporcinga teisėtai siekiamam tikslui.

Suinteresuotas asmuo Vilniaus miesto savivaldybės administracijos teisės departamento civilinės metrikacijos skyrius pateiktu atsiliepimu prašė pareiškimą atmesti. Nurodė, kad LR Konstitucijoje įtvirtinta, kad valstybinė kalba yra lietuvių kalba. Numato, kad įstatymų leidėjas nėra įtvirtinęs galimybės vardus ir pavardes lietuviškuose dokumentuose rašyti ne lietuvių kalbos

rašmenimis. Pažymi, kad priebalsė „w“ sulietuvintai rašoma priebalse „v“, kas ir buvo padaryta pareiškėjos atveju.

Išvadą teikianti institucija – Valstybinė lietuvių kalbos komisija atsiliepime nurodė, kad pareiškėjų pareiškimo patenkinimas prieštarautų Lietuvoje galiojantiems teisės aktams. Pažymi, kad pagal CK 3.282 str. nuostatas civilinės būklės aktai įrašomi lietuvių kalba. Lietuvių kalboje nesant priebalsės „w“ ji yra keičiama į lietuvišką priebalsę „v“.

Pareiškimas tenkintinas visiškai.

Iš šalių paaiškinimų bei byloje esančių rašytinių įrodymų nustatyta kad Vilniaus miesto CMS 2014-03-15 išdavė santuokos liudijimą pareiškėjai E _____, kuriame nurodė jos pavardę P _____, o vyrui palikta pavardė originalo forma, t.y. P _____ (b. l. 6). Vilniaus miesto CMS 2014-12-03 priėmė sprendimą dėl pavardės rašymo Nr. A133-9361/14(3.3.2.11-TD1), kuriame atsisakė pakeisti pareiškėjos pavardę į P _____ (b. l. 7-8).

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 14 straipsnyje nustatyta, kad valstybinė kalba yra lietuvių kalba. Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba 1991 m. sausio 31 d. priėmė nutarimą „Dėl vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase“, kuriame nustatė, kad lietuvių ir nelietuvių tautybių Lietuvos Respublikos piliečių vardai ir pavardės pasuose rašomi lietuviškais rašmenimis. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, kuris pagal Konstitucijos 102 straipsnį yra įgaliotas spręsti, ar įstatymai ir kiti Seimo aktai neprieštarauja Konstitucijai, 1999 m. spalio 21 d. nutarimu nustatė, kad toks reglamentavimas, kai visų Lietuvos Respublikos piliečių vardai ir pavardės asmens dokumentuose yra rašomi lietuviškais rašmenimis, neprieštarauja Konstitucijai. Konstitucinis Teismas pirmiau nurodytame nutarime nurodė, kad Lietuvos Respublikos piliečio pasas – tai dokumentas, patvirtinantis Lietuvos Respublikos pilietybę ir asmens tapatybę. Pase rašomi piliečio vardas, pavardė, kiti duomenys. Pagal Konstitucijos 14 straipsnį lietuvių kalba yra valstybinė kalba. Konstitucinis valstybinės kalbos statuso įtvirtinimas reiškia, kad lietuvių kalba yra konstitucinė vertybė. Valstybinė kalba saugo tautos identitetą, integruoja pilietinę tautą, užtikrina tautos suvereniteto raišką, valstybės vientisumą ir jos nedalomumą, normalų valstybės ir savivaldybių įstaigų funkcionavimą. Valstybinė kalba yra svarbi piliečių lygiateisiškumo garantija, nes leidžia visiems piliečiams vienodomis sąlygomis bendrauti su valstybės ir savivaldybių įstaigomis, įgyvendinti savo teises ir teisėtus interesus. Konstitucinis valstybinės kalbos statuso įtvirtinimas taip pat reiškia, kad įstatymų leidėjas privalo įstatymais nustatyti, kaip šios kalbos vartojimas užtikrinamas viešajame gyvenime, be to, turi numatyti valstybinės kalbos apsaugos priemones. Lietuvių kalba, pagal Konstituciją įgijusi valstybinės kalbos statusą, privalo būti privalomai vartojama visose viešojo gyvenimo srityse. Konstitucinis Teismas sprendė, kad Lietuvos Respublikos piliečio pasas yra oficialusis dokumentas, patvirtinantis asmens ir valstybės nuolatinį teisinį ryšį, t. y. asmens pilietybę, o pilietybės teisiniai santykiai yra viešojo valstybės gyvenimo sritis, taigi asmens vardas ir pavardė asmens pase turi būti rašomi valstybine kalba. Priešingas aiškinimas paneigtų lietuvių kalbos, kaip valstybinės kalbos ir kaip konstitucinės vertybės, statusą.

Konstitucinis Teismas 2009 m. lapkričio 6 d. priėmė sprendimą, kuriuo išaiškino savo 1999 m. spalio 21 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. sausio 31 d. nutarimo „Dėl vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ motyvuojamosios dalies 4 punkto nuostatą „asmens vardas ir pavardė piliečio pase turi būti rašomi valstybine kalba“ ir motyvuojamosios dalies 7 punkto nuostatą „jeigu teisės normomis būtų nustatyta, kad šių piliečių vardai ir pavardės Lietuvos Respublikos piliečio pase rašomi kitokiais, ne lietuviškais rašmenimis, būtų ne tik paneigtas konstitucinis valstybinės kalbos principas, bet ir sutrikdyta valstybės ir savivaldybių įstaigų, kitų įmonių, įstaigų bei organizacijų veikla“. Konstitucinis Teismas pateikė sprendimą tuo aspektu, ar, Lietuvos Respublikos piliečio pase įrašius asmens vardą ir pavardę valstybine kalba, to paties paso kitų įrašų skyriuje galima nurodyti asmens vardą ir pavardę kitokiais, ne lietuviškais, rašmenimis ir nesugramatinta forma, kai asmuo to pageidauja ir kai egzistuoja pirminiai užsienio valstybėse išduoti asmens tapatybę patvirtinantys dokumentai, kuriuose asmens vardas ir (arba) pavardė įrašyti nelietuviškai. Šis Konstitucinio Teismo išaiškinimas taip pat aktualus nagrinėjamoje byloje, nes jame Konstitucinis Teismas aiškinosi, ar nurodytos motyvuojamosios Konstitucinio Teismo

nutarimo dalies punktai reiškia, kad Lietuvos Respublikos piliečio pase įrašius asmens vardą ir pavardę valstybine kalba, to paties paso kitų įrašų skyriuje galima nurodyti asmens vardą ir pavardę kitokiais, ne lietuviškais, rašmenimis ir nesugramatinta forma, kai asmuo to pageidauja. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad jei Lietuvos Respublikos piliečio paso kitų įrašų skyriuje asmens vardas ir pavardė būtų rašomi nelietuviškais rašmenimis ir nesugramatinta forma, kai asmuo to pageidauja, šiame piliečio pase išliktų ir oficialus asmens tapatybės patvirtinimas valstybine kalba, o asmens vardo ir pavardės įrašas paso kitų įrašų skyriuje nelietuviškais rašmenimis neturėtų būti prilygintas įrašui apie asmens tapatybę valstybine kalba. Konstitucinis Teismas konstatavo, kad piliečio paso kitų įrašų skyriuje įrašius asmens vardą ir pavardę nelietuviškais rašmenimis ir nesugramatinta forma, kai asmuo to pageidauja, nebūtų paneigti iš Konstitucijos kylantys imperatyvai, kad „asmens vardas ir pavardė piliečio pase turi būti rašomi valstybine kalba“ ir kad viešajame valstybės gyvenime turi būti vartojama valstybinė kalba. Taigi Lietuvos įstatymų leidėjas turi diskrecijos teisę nustatyti, kad to paties paso kitų įrašų skyriuje asmens vardą ir pavardę galima įrašyti nelietuviškais rašmenimis ir nesugramatinta forma, kai asmuo to pageidauja. Tokiu atveju įstatymų leidėjas turėtų nustatyti asmens vardo ir pavardės rašymo Lietuvos Respublikos paso kitų įrašų skyriuje nevalstybine kalba pagrindus, *inter alia* tai, kokiais objektyviais kriterijais vadovaujantis asmens vardas ir pavardė Lietuvos Respublikos piliečio paso kitų įrašų skyriuje gali būti rašomi ne lietuviškais rašmenimis ir nesugramatinta forma. Taigi Lietuvoje egzistuoja teisinės prielaidos sukurti teisinį reglamentavimą, pagal kurį asmens vardas ir pavardė kituose paso įrašų skyriuose, nei tas, kuriame asmens vardo ir pavardės įrašas yra oficialus, skirtas asmens tapatybei nustatyti, būtų įrašytas nesugramatinta forma, ne lietuviškai rašmenimis.

Nors Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo praktikoje buvo nurodęs, kad „kol šis teisinis reglamentavimas nėra įgyvendintas teisės aktais, nėra galimybės tenkinti kasatorės reikalavimo, tačiau, Lietuvos Respublikos įstatymų leidėjui nustačius konkrečias taisykles, pagal kurias asmens vardas ir pavardė kituose paso įrašų skyriuose galės būti rašomi nelietuviškais rašmenimis nesugramatinta forma asmeniui to pageidaujant, kasatorė turės galimybę kreiptis dėl tokių įrašų atlikimo jos asmens tapatybę patvirtinančiame dokumente“. Kita vertus, nuo šios išvados priėmimo jau praėjo keli metai.

Europos Žmogaus Teisių Teismas 2004 m. byloje Juta MENTZEN (taip pat žinoma kaip MENCENA) prieš Latviją nurodė, kad „Teismas atkreipia dėmesį, kad Latvijos valdžios institucijos, įrašydamos pareiškėjos pavardę pase, transkribavo afrikatą „tz“ kaip „c“, ir pavardei parinko kaitybos galūnę... Teismas tik norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad vizualus adaptuotos ir originalios rašytinės formos yra pakankamai didelis, todėl eiliniam asmeniui gali kilti klausimas, ar šios pavardės sutampa... Todėl Teismas sutinka su pareiškėjos argumentu, kad tokiu atveju jai gali kilti keblumų ir nepatogumų socialiniame ir profesiniame gyvenime. Dėl to Teismas pakartoja, kad teisė į privatų gyvenimą pagal Konvencijos 8 straipsnį apima teisę palaikyti santykius su kitais žmonėmis ir gyventi įprastą socialinį gyvenimą. Dėl šios priežasties, kai pareiškėja ir jos sutuoktinis naudojami savo pasais, kuriuose jų pavardės rašomos skirtinga forma, tam tikrais atvejais jiems sunku išlaikyti požiūrį į save kaip į vieną vienetą.“ Nors šioje konkrečioje byloje buvo nutarta, kad pareiškėja neįrodė, kad toks ribojimas nebuvo būtinas demokratinėje visuomenėje ir nustatė, kad toks ribojimas yra proporcingas siekiamam tikslui, tačiau nagrinėjamoje civilinėje byloje yra nustatytos kitos aplinkybės. Svarbu tai, kad Teismas akcentavo privataus gyvenimo svarbą, kuriuo remiasi pareiškėjai nagrinėjamoje byloje.

EŽTT taip pat yra konstatavęs, kad skundžiami suvaržymai susiję su „privataus gyvenimo ribojimais“ pagal Konvencijos 8 straipsnį, pirmiausia akcentavo svarbų bendrąjį principą, kad nors Konvencijos 8 straipsniu iš esmės siekiama apsaugoti individą nuo savavališko valdžios institucijų kišimosi, be šio negatyviojo išsipareigojimo, gali egzistuoti valstybės pozityviosios pareigos, neatskiriamos nuo veiksmingos privataus gyvenimo apsaugos. Šios pareigos gali apimti priemonių, skirtų užtikrinti pagarbą privačiam gyvenimui netgi individų tarpusavio santykių srityje, priėmimą. Priemonių (negatyviųjų ar pozityviųjų valstybės išsipareigojimų kontekste) pasirinkimas iš esmės patenka į valstybės diskreciją (vis dėlto EŽTT vertina, ar jos buvo pakankamos ir kaip jos pritaikytos konkrečioje situacijoje). EŽTT, svarstydamas, ar valstybė įvykdė savo pozityviasias pareigas pagal Konvencijos 8 straipsnį, nagrinėjo, ar buvo nustatyta teisinga įvairių susikirtusių

interesų – privatumo, turtinių, tinkamo teisingumo vykdymo – pusiausvyra (proporcingumo aspektas).

Šiuo konkrečiu atveju, atsižvelgiant į visas pareiškėjų nurodytas aplinkybes, į tai, kad išvada duodančios institucijos atstovai pareiškimo tenkinimui neprieštaravo, tik pažymėjo, jog trūksta įstatymų leidėjų iniciatyvos ir aiškaus įtvirtinimo, kad lotynų rašmenys leidžiami asmens dokumentuose, atsižvelgiant į tai, kad daug Lietuvos piliečių yra sudarę santuoką su kitataučiais, į tai, kad **asmens privataus ir šeimos gyvenimo neliečiamumas turi būti prioritetas prieš valstybės pageidavimą saugoti kultūrinį identitetą neatsižvelgiant į naujai susiklosčiusias sąlygas Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, į laisvą piliečių judėjimą, į tai, kad ES valstybių narių sienos nebėra valstybes skiriančios ribos, ribojant asmens įstatymine teise pasirinkti savo pavardę (neprieštaraujančią viešajai tvarkai ir gerai moralei)**, į tai, kad pareiškėjai sukeliama dideli nepatogumai turint skirtingai rašomą jos ir sutuoktinio pavardę, į tai, kad **pareiškėjams vaikų pavardė visuomet skirsis nuo tėvo arba motinos pavardės, taip suvaržant ir apribojant jų teises bei teisėtus interesus** (pastarosioms santuokos liudijime įrašytoms skirtingai), teismas mano, kad **šioje byloje yra pagrindas nukrypti nuo teismų praktikos** (kuri nėra gausi sprendžiamu klausimu) ir panaikinti CMS sprendimą, kuriuo atsisakyti pareiškėjos pavardėje naudoti lotyniškąjį rašmenį „w“. Tokia teismo išvada paremta ir tuo, kad Gyventojų registrų tarnybos prie LR vidaus reikalų ministerijos duomenimis nustatyta, kad Lietuvoje yra registruoti asmenys, kurių varde ar pavardėje naudojama lotyniškas rašmuo „w“ (b. l. 9). Tuo tarpu pareiškėjos atveju atsisakius tai padaryti pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją tai gali būti pripažintina kaip diskriminacija (vieno asmens atveju įrašius lotyniškus rašmenis asmens dokumente, kitu atveju – atsisakius tai padaryti). Todėl pareiškėjų pareiškimas tenkintinas visiškai.

Vadovaujantis LR CPK 448 str., 293 str. 1 p. teismas

nutaria:

pripažinti negaliojančiu ir panaikinti Vilniaus miesto CMS 2014-12-03 sprendimą dėl pavardės rašymo Nr. A133-9361/14(3.3.2.11-TD1) ir įpareigoti Vilniaus miesto CMS pakeisti pareiškėjos pavardę santuokos liudijime pakeisti į P bei išduoti naują santuokos liudijimą.

Nutartis per 7 dienas nuo jos paskelbimo dienos gali būti skundžiama Vilniaus apygardos teismui, skundą paduodant per Vilniaus miesto apylinkės teismą.

Teisėjas
Kopija tikra:

(parašas)

Gintaras Seikalis